

Jegyzetek:

1. Ion I. C. Brătianu
2. 1923. május 22.
3. „27-923”
4. „27-923”
5. „52-923”
6. Ferencz József unit, püspök híveinek 200.000 fő alatti száma miatt – az alkotmány előírása szerint – nem volt tagja a szenátusnak.
7. „27-923”
8. „Ignác László”
9. Willer József, a *Magyar Kisebbség* szerkesztőjeként a magyar kisebbség problémáiról több cikket is közölt. Kitűnően beszélt románul, talán mindezért kérték fel őt a párt bukaresti képviselőjének. Ld. *Willer* 1923.
10. „59-923”
11. „60-923”
12. A *Glasul minorităților a Magyar Kisebbség* román nyelvű melléklapja a közvélemény tájékoztatására.
13. Olvashatatlan kézírásos bejegyzés.
14. „Averescu”
15. „62-923”
16. Alexandru Constantinescu
17. „60-923”
18. „62-923”
19. A brassói nagygyűlés után kiadott ügyviteli szabályzatban ez a 16. § lesz. *Szerv. Szab. Ügyv. Szab.* 1924, 18-21.
20. „dr. Gyárfás Elemér”
21. „tudatta, hogy gyengélkedése következtében a mai gyűlésen nem elnökölhet”
22. „a pénztári”
23. „86-923”
24. „85-934”
25. *Jakabffy* 1923.
26. George G. Mărzescu
27. „85-924”
28. Vasile Bianu, kolozsvári orvos, liberális szenátor.
29. *Tătărescu* 1924a.
30. „182-1924”
31. 1923. május 16.
32. Nicolae Petala, hadosztály, majd hadtestparancsnok.
33. „181-924”
34. Ld. A 25. sz. jegyzetben.
35. I/11. 1. pont. Ld. még: *Magyarok* 1923.
36. „Távolmaradásukat kimentették: br. Szentkereszthy Béla, dr. Thury Gábor, Paál István, dr. Cziffra Kálmán”
37. *Tătărescu* 1924b.
38. Összefoglalását ld. a *Bevezetés*-ben.
39. *Jakabffy* 1924.
40. *Înfrățirea, a Liberális Párt kolozsvári lapja.*
41. Paál Árpád, Zágoni István
42. (Írásos előterjesztése szerint a Magyar Párt a magyarság egyetemes érdekeivel foglalkozik.) Fasc. 1, fol. 56.

43. Jakabffy Elemér
44. Kiemelés az eredetiben.
45. „Határozati javaslat.” Fasc. 1, fol. 55.
46. Ld. még: *Botos* 1924.
47. Kérdéses, hogy a Hajdú István által emlegetett „Tătărescu féle jegyzőkönyv” ezen tárgyalásokra vonatkozik-e? Ld. Hajdú István levele Bernády Györgynek, Marosvásárhely, 1924. XI. 26. MmÁL, Fond 1139. Bernády György hagyatéka, fasc. 35, fol. 6.
48. „*Paál István, dr. Szentkereszthy Béla, dr. Thury Kálmán*”
49. Constantin Angelescu
50. „Ámbár egy ily megbízás ellen egyes kifogások hangzottak el”
51. I/7. 9. pont
52. „16 szavazattal 2 ellenében”
53. *Iorga* 1924.
54. Kiss Árpád gondos összeállítása sajnos nem említi Nagy Károly püspök szenátusi beszédét, amely az egyházi és iskolai sérelmekről november 5-én hangzott el. Ld. *Keleti Újság*, 1924. november 6. 3. Majláth beszédét is tévesen adja (IX.), mi helyesen közöljük (XI.).
55. A bánási és erdélyi telepések kisajátítása ügyében dr. Tornya Gyula ügyvéd nyújtott be panaszt a Népszövetséghez, 1925. február 18-án és július 19-én.
56. Bernádyt az erdélyi magyar sajtó már-már kikiállította elnöknek. Ugyanakkor a hivatalos magyarországi körök is őt látták volna szívesen az elnöki székben.
57. Fordítása: A közéleti tisztesség akadályja.
58. Nem került elő.
59. 1926. február 16.
60. Nem került elő, csak egy fogalmazványtöredéke ismeretes. Fasc. 1, fol. 368-378.
61. Nem került elő.
62. Az Elnöki Tanács a liberálisokkal tárgyaló Bernády csoportnak szóló megbízásában 17 pontban összegezte a magyarság azon kívánságait, amelyekhez a bizottságnak ragaszkodnia kell. A 60. sz. jegyzetben említett fogalmazvány sem tartalmazza ezeket a kívánságokat. A 17 pontról Bernády maga is tesz említést. Ld. Bernády György: „Emlékeztető” Marosvásárhely, 1926. március 7. MmÁL, Fond 1139. Bernády György hagyatéka, fasc. 47, fol. 11-24. Vö. II/9. 3 pont.
63. Helyesen: Intézőbizottság
64. Ld. 6. sz. jegyzet.
65. 1926. február 17. és 20.
66. Vö. III/3. 1. pont.
67. Gyergyószentmiklóson tartották.
68. Ld. 62. sz. jegyzet.
69. Utalás a Krenner vezette reformcsoport működésére.
70. 1926. szeptember 24.
71. Az Averescu kormánnyal kötött megállapodás, 1926. április 21.
72. Nem került elő.
73. Nem került elő.
74. Az aláíró ív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
75. „*fokozott aktivitással*”
76. Az idézet nincs bezárva. A témáról ld. még: *Krenner* 1928.
77. Az idézet nincs bezárva.
78. Mellékletben közölve. Fasc. 2, fol. 549-553.
79. A *Curentul* számát nem találtuk meg.
80. Constantin Bucșan, belügyminisztériumi államtitkár.
81. Octavian Goga.
82. *Magyarpárti* 1928.
83. Az aláíró ív azonos kézírástól származó táblázat.

84. Részleteket közölt román fordítással: *Minorităţi* 1996, 222-229.
85. Uo. 220-221.
86. Uo. 229-233. Ua. Fasc. 1, fol. 171-173.
87. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
88. Vö. II/12.
89. Ua.
90. Ezen sajtóorgánumok nem a párt irányvonalának megfelelően tárgyalták az ügyet.
91. Bukarestben, 1927. június 21-én.
92. *Spectator* 1927.
93. *Bernády* 1927.
94. A kimutatás azonos kézírástól származó táblázat.
95. Részleteket közölt román fordítással: *Minorităţi* 1996, 276-286.
96. *Bornemissza* 1928.
97. „Az Országos Magyar Párt Dévai Tagozata választmányának 1928. május hó 20-án tartott üléséről felvett jegyzőkönyvből.” Fasc. 1, fol. 194.
98. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
99. Mellékletben közölve. Fasc. 1, fol. 204. Ld. még IV. rész.
100. *A szatmári* 1928.
101. Ld. 99. sz. jegyzet.
102. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
103. „*György*”
104. 1928. december 12. és 15.
105. Iuliu Maniu (1928. november 10. – 1930. június 7.)
106. Mellékletben közölve. Fasc. 1, fol. 205, 209, Ld.még: *A választásokhoz* 1928.
107. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
108. Romulus Boilă, kolozsvári nyugdíjintézeti igazgató.
109. A román választási törvény szerint a szavazáson 40%-ot elért párt a szavazatok elosztásánál jutalomban részesült. Ld. még: *Mikó* 1941, 57-59.
110. Nicolae Costăchescu
111. Utalás a népszövetségi panaszokra.
112. Csehszlovákiai fekete könyvet nem találtunk.
113. kézírásos
114. „*Mell. A.*” „Az OMP bányászati tagozatának elnöksége levele az OMP t. elnökségének,” Temesvár, 1930. július 19. Fasc. 1, fol. 228. Ennek alapján a bányászati tagozat Németh Kálmánt kizárta.
115. A Bányászati törvényről bővebben ld. *Jakabffy – Páll* 1939.
116. A Maniu kormány a kisebbségi kérdést kisebbségi törvény által próbálta megoldani. Végül nem valósult meg.
117. *Most készíti elő* 1930. Az *Erdélyi Futár* számát nem találtuk meg.
118. A téma többször is szerepelt különböző testületek napirendjén. Ld. I/2. 9. pont, I/6. 7. pont, I/7. 4. pont, II/1. 6. pont, II/3. 6. pont.
119. Mellékletben közölve. („*Mell. B.*” Paál Árpád kézírásos jegyzéke) Fasc. 1, fol. 234.
120. Alexandru Vaida-Voevod.
121. *Keleti Újság*.
122. Mellékletben közölve. („*Mell. C1, C2.*” „Előterjesztés”, Kolozsvár, 1930. június 22-én.) Fasc. 1, fol. 232-233.
123. Az aláíró ív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
124. Gheorghe Gh. Marinescu kormánya (1930. október 10. – 1931. április 4.)
125. Nem került elő.
126. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
127. Helyesen: Abrudbányai Ede
128. 1931. május 9.

129. 1931. április 1-én és 4-én.
130. Brandsch 1931. április 23-án neveztetett ki. Ld. még: III/32. ; *Mikó* 1941, 104-106.
131. A német-sváb népközösség ellenzékét képező, Hügel Antal vezette alakulat.
132. Az aláíró ív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
133. A választások 1932. július 17-én és 20-án voltak.
134. Bukarestben „Magyar Gazdasági Szövetség” néven egy szűk csoport létezett, amelyet a *Magyar Kurír* c. bukaresti újság által László (Lövinger) Arnold szerkesztő, és Bordeaux Hugó ügyvéd irányítottak. Ld. még: *Mikó* 1941, 126.
135. Nem került elő.
136. *Mikó* 1941, 109-114.; *Balázs* 1987.; *Krenner* 1995, 149-191.
137. Az aláíróív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
138. A nagygyűlést Marosvásárhelyen tartották.
139. *Bárdi* 1999, 102-103. Pál Gábor törvényjavaslatának és általános indoklásának helyes jelzete: KmÁL, Fond 1283, „Törvényjavaslat”: Fasc. 10, fol. 1-38; Fasc. 14, fol. 89-135 és 136-182; „Általános indoklás”: Fasc. 10, fol. 39-65 és 66-92; Fasc. 14, fol. 183-218 és 219-255.
140. A szakosztályok üléseit általában a nagygyűléseket megelőző napon tartották.
141. Alexandru Vaida –Voevod kormánya (1933. január 14. – november 9.)
142. A leghíresebb a Krenner Miklós (Spectator) elleni, három évig húzódó sajtóper volt. *György* 2000b, *György* 2001. Ld. még: *Berey* 1940.
143. Az aláíró ív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
144. A jegyzőkönyvhöz mellékelve van egy számozatlan kézírásos aláíró ív is. Valószínű ez alapján készült a tisztázat.
145. 1933. december 20-án és 22-én.
146. Ion G. Duca (1933. november 14. – 1933. december 29.)
147. *Az ifjúság* 1933.
148. *A Magyar* 1933.
149. Az aláíró ív kézírásos, helyenként olvashatatlan.
150. Részleteket közölt: *Minorități* 1999, 283-290. (A könyv tartalomjegyzékében november 18-a szerepel, míg az eredeti jegyzőkönyvön utólagos bejegyzések találhatóak a román fordításhoz!)
151. Az aláíró ív hiányzik.
152. Mellékletben közölve. Fasc. 1, fol. 269-274.
153. Nem került elő.
154. Nem került elő.
155. Gheorghe Tătărescu kormánya (1934. október 2. – 1936. augusztus 29.)
156. Bernády 1927-ben kilépett a Magyar Pártból (Vö: II/12.), majd 1933-ban visszalépett! A Szerv. Szab. módosítási tervezete is személyével kapcsolatos.
157. 1934. június 15-én.
158. I/24.
159. Mellékletben közölve. Fasc. 1, fol. 281-285.
160. A jelentés nem került elő, ld. még a parlamenti csoport jegyzőkönyveit: III/51-52.
161. *Bevezetés* 61. sz. jegyzet.
162. 1934. június 15-én nyújtották be. A panaszokról ld. még: *Jakabffy* 1935.; *Mikó* 1936.
163. 1934. augusztus 25-én nyújtották be.
164. 1935. március 10-én nyújtották be.
165. 1935. március 20-án nyújtották be.
166. 1935. május 20-án nyújtották be.
167. Szele Béla és társai 1934. február 16-án nyújtottak be panaszt.
168. Györgypál Domokos és társai 1934. október 25-én az 1934. június 28-i román törvény ellen, amely a Csíki Magánjavak visszaadását a Nemzetek Szövetségének döntésével ellentétes feltételhez köti.

169. Kolozsvári egyetemi tanár, több magyarellenes művet tett közzé, az Erdélyi Katolikus Státus intézményének támadója.
170. A községek 14%-os iskolai adója, amelyből felekezeti iskoláik javára a magyarok is részt követtek.
171. Kiemelés az eredetiben.
172. Ua.
173. Ua.
174. Az aláíró ív kézírásos.
175. Dumitru Iuca
176. *Képes ABC* 1935.
177. *Dobrotă* 1936, *A Magyar Kisebbség* közli az írást magyarul, románul: 1936/23. 637-640.
178. Bethlen György és Titulescu vitája a képviselőház 1935. december 3-i ülésén. *Mikó* 1941, 284-290.
179. 1937. január 27-én nyújtották be.
180. Gheorghe Tătărescu (1936. augusztus 29. – 1937. november 14.)
181. Valeriu Pop
182. Victor Antonescu
183. *A nacionalista* 1937.
184. *A kisebbségek* 1937.
185. Mircea Djuvara
186. A magyar nyelvű cégtáblák használatának tilalma ellen a Magyar Párt 1937. május 8-án panaszt nyújtott be a Népszövetséghez.
187. Politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális időszaki kiadvány, 1937. május 7-től jelent meg Bukarestben.
188. *Perédy* 1925.
189. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
190. Vö. IV/1.
191. Fasc. 2/1937, fol. 45-51. Ld. még *Inczédy* 1937.
192. Fasc. 2/1937, fol. 29-44. Megjelent: *Willer* 1937.
193. „Határozati javaslat a Magyar Pártnak 1937. szeptember 4-én Sepsiszentgyörgyön tartott nagygyűlésére.” Fogalmazta és előterjesztette dr. Pál Gábor orsz. képviselő. Fasc. 1, fol. 300-305. A nagygyűlés jegyzőkönyvének közöljük.
194. Magyar Dolgozók Országos Szövetsége, a kommunista mozgalomhoz állt közel.
195. Ld. még: *Lipcsey* 1982.
196. Kézírásos, helyenként olvashatatlan.
197. Kiemelés az eredetiben.
198. Választások 1937. december 20-án és 22-én voltak.
199. Ld. még: *Nánási* 1941, 22-24.
200. Octavian Goga kormánya (1937. december 28. -1938. február 10.)
201. Az aláíró ív gépelt.